

ПРАКТИЧНІ МЕТОДИ НАГЛЯДУ ЗА РИНКОМ

Частина В — Управління наглядом за ринком

5 Розроблення проекту плану

Цей розділ описує практичні питання, що потребують вирішення під час планування нагляду за ринком. Розроблення плану, який роз'яснює і детально описує практичні кроки, вважається належною практикою.

Належний проект плану послужить хорошою основою для:

- управління виконанням плану;
- контролю за виконанням плану. Було б доцільним складати звіти щодо кожного важливого етапу;
- управління якістю плану;
- прозорості для “зовнішнього світу”. Проекти з нагляду за ринком не повинні бути конфіденційними. Правильне і своєчасне інформування зацікавлених сторін щодо проекту та його результатів може сприяти підвищенню віддачі від діяльності до, під час і після виконання плану;

- збору історичних даних. Проект плану є джерелом знань і досвіду. Майбутні проекти в рамках цієї ж галузі можуть виграти від попередніх проектів планів.

5.1 Опис проекту плану

Передбачений результат проекту плану надається в описі проекту.

Перший абзац опису проекту повинен дати загальний огляд проекту. Він часто містить (короткий) опис основ проекту, доручення (наказ), коло повноважень і завдань. Опис основ повинен містити обґрунтування проекту, наприклад, розгляд оцінки ризиків.

Опис проекту повинен охоплювати нижченаведені питання, але деякі з них можуть бути опущені, якщо для цього є очевидні причини, наприклад, в дуже невеликих проектах за умови малої кількості залучених людей:

- опис проекту;
- організація проекту;
- людські ресурси;
- фінансові аспекти;
- принципи оцінки ризиків;
- вимоги до продукції;
- випробувальні лабораторії;
- комунікаційна стратегія;
- співробітництво з різними зацікавленими сторонами;
- внутрішні комунікації;
- затвердження проекту плану.

Ці питання та інші відповідні завдання детально розглядаються нижче у розділах 5.2 — 5.11.

5.2 Організація проекту

Обов'язки і завдання залученого персоналу повинні бути чітко визначені до початку виконання плану. В описі плану також повинні бути визначені терміни звітності стосовно виконання плану. Це особливо важливо, коли проект великий.

Під час планування повинні бути розглянуті такі питання:

- *кадрове забезпечення (кількість і компетентність);*
- *завдання, обов'язки та зобов'язання залученого персоналу;*
- *етапи та терміни виконання;*
- *процедури звітності; зміст і терміни.*

Необхідно встановити термін між першою перевіркою та застосуванням юридичних процедур після того, як буде виявлено правопорушення. Встановлення термінів має надзвичайну важливість під час планування, оскільки необхідні ресурси повинні бути доступними в той час, коли вони будуть потрібні. Для встановлення правильних термінів частиною опису плану повинні бути такі основні етапи:

- *завершення огляду суб'єктів економічної діяльності;*
- *відправка продукції на випробування;*
- *початок випробування;*
- *закінчення випробування;*
- *завершення оцінки ризиків;*
- *оприлюднення повідомлень;*
- *підготовка остаточного звіту;*
- *процедури звітності, зміст та терміни.*

Вищезазначені питання повинні бути розглянуті як приклади. Важливо зазначити, що управління планом визначає етапи в рамках проекту, а також термін перебування продукції на ринку. Останнє стосується сезонної продукції, наприклад, продукції, яка продається на Різдво або призначена для літнього відпочинку, а також продукції доступної тільки у певні періоди року. Також необхідно розуміти, що імпорт та виробництво такої продукції може значно випереджати фактичний сезон її продажу, а тому перевірки імпортерів і виробників повинні проводитися раніше. Це необхідно враховувати під час планування розкладу перевірок.

5.3 Людські ресурси

Для того, щоб план нагляду за ринком мав успіх необхідно приділити належну увагу людським ресурсам та компетентності персоналу.

Необхідний рівень компетентності персоналу залежать від конкретного плану, видів або груп продукції, зацікавлених сторін, комунікацій та інформації. Визначити необхідну компетентність необхідно на першому етапі планування.

До роботи у складних проектах залучається група фахівців, які мають знання в різних галузях. Рекомендується, щоб усі проекти охоплювали законодавчу експертизу з метою розгляду офіційних справ з зацікавленими сторонами. Ресурси, необхідні для проекту, повинні бути визначені та доступні до початку проекту. Надзвичайно важливо, щоб особи, залучені до проекту, мали закріплені за ними певні обов'язки, а також необхідну підтримку з боку керівників плану. Опис плану повинен стосуватися всіх залучених осіб і визначати кількість ресурсів, виділених на проект. Під час планування повинні бути розглянуті такі питання:

- *необхідний персонал та ресурси;*
- *необхідні знання;*
- *необхідні навички;*
- *доступність та надійність ресурсів;*
- *особливі вимоги до навчання виконавців проекту.*

Якщо від співробітників проекту вимагаються спеціальні навички, наприклад, для виконання унікальних випробувань, повинне бути передбачене навчання персоналу.

5.4 Фінансові аспекти

Частиною загального планування є планування бюджету, який розбивається на людино-дні та зовнішні витрати і повинен бути настільки детальним, наскільки це можливо.

Прикладом важливих бюджетних статей є:

- *вартість витрат, що стосуються персоналу;*
- *вартість поїздки;*
- *придбання продукції;*
- *випробування;*
- *інформація;*
- *збирання даних.*

5.5 Принципи оцінки ризиків

Опис плану повинен описувати ризики, розглядувані планом, а також ризики окремих видів продукції. Він повинен визначати основні методи оцінки ризиків, які будуть прийняті.

Існують гармонізовані стандарти, які встановлюють вимоги до багатьох видів продукції, особливо це стосується тієї продукції, на яку поширюються директиви Нового підходу, серед яких Директива щодо низької напруги та Директива щодо іграшок. У цих випадках оцінка ризику, хоча і не повністю, визначається стандартом і тісно пов'язана з відповідністю продукцією, тобто припускається, що продукція, відповідна вимогам стандарту, задовольняє необхідний рівень безпеки. Тому метою дослідження є перевірка того, чи відповідає продукція вимогам стандарту. Орган вирішує, які вимоги стандарту повинні перевірятися. Висновок повинен бути відображений в проекті плану.

Якщо відсутні гармонізовані стандарти на продукцію, визначену планом, то проект плану повинен описувати параметри та методи випробування, а також вимоги, яким повинна відповідати продукція, і ризики, що виникають у разі невідповідності продукції цим вимогам.

Опис повинен бути достатньо широким та обговорювати такі питання, як:

—□ *опис основних ризиків;*

–□ *методика оцінки ризиків;*

–□ *відповідність або невідповідність вимогам гармонізованих стандартів;*

–□ *повідомлення щодо безпеки продукції, повідомлення RAPEX і повідомлення від ділових кіл;*

–□ *інформація щодо травм;*

–□ *можливий вплив на споживачів;*

–□ *історичні дані та досвід інших подібних заходів.*

5.6 Планування досліджень продукції

Під час планування досліджень продукції, які будуть виконані, необхідно передбачати, що попит на ресурси зростає з рівнем деталізації, заявленим у проекті плану.

Повинні бути прийняті рішення з питань, що детально розглядаються в наступних підрозділах.

5.6.1 Де повинні відбиратися зразки продукції: в магазинах чи у виробників/імпортерів?

Діяльність з нагляду за ринком, як правило, передбачає перевірку та відбирання зразків

на об'єктах, де продукція продається. Тому потрібно вирішити, які об'єкти будуть перевірятися органом з нагляду за ринком і де та яким чином будуть відбиратися та перевірятися зразки.

Для досягнення максимального впливу необхідно розглянути ряд питань.

Більшість вимог законодавства до безпеки продукції в ЄС спрямовані на тих виробників та імпортерів, які вперше розміщують свою продукцію на європейському ринку. Спрямування перевірок на такі підприємства є дуже корисним, оскільки відразу запобігає розповсюдженню небезпечної продукції не тільки на місцевому ринку. Дійсно, вжиття заходів проти небезпечної продукції компаній, які обслуговують європейський ринок, йде на користь споживачам всього європейського ринку.

Як для проектів плану нагляду за ринком, спрямованих на місцевий ринок, так і для діяльності на міжнародному рівні перевірки переважно спрямовуються на виробників, імпортерів та дистриб'юторів. Іншими словами, діяльність органу повинна бути спрямована на джерело продукції, оскільки, у разі встановлення невідповідностей, подальше її поширення легко зупинити, наприклад, відкликавши продукцію з роздрібної торгівлі або у споживачів. Якщо під час перевірки небезпечна продукція буде виявлена в роздрібному продажі, то необхідно буде відстежити дистриб'ютора. В разі, коли зразки продукції відбираються у імпортера, то бракувальне випробування, проведене на місці, виявляє недоліки, стосовно яких можуть бути вжиті відповідні заходи. Якщо зразки беруться на початку ланцюга поставок, то це означає, що невідповідна продукції може бути, у разі необхідності, видалена з ринку.

Крім того, можуть існувати особливі причини для проведення нагляду за ринком на підприємствах роздрібної торгівлі, наприклад, якщо ринок фрагментарний і продукція імпортується маленькими партіями через низку різних невеликих імпортерів. У цьому випадку продукція розподіляється на роздрібному ринку не одним учасником, а багатьма. Компанії, які цим займаються, як правило, невеликі, можуть імпортувати тільки одну партію продукції і не завжди відомі в органах нагляду за ринком. У таких випадках зосередження уваги органу на джерелі продукції частково зменшується. В інших випадках (великі) роздрібні торговці працюють як імпортери або просувають на ринок свою власну продукцію. У таких випадках відбирання зразків також може бути зроблений на роздрібному ринку.

Відбирання зразків у роздрібній торгівлі може бути проведений з ряду інших причин. Відбирання зразків продукції в магазинах роздрібною торгівлі часто буде більш швидким і менш дорогим способом.

Відвідування магазинів роздрібною торгівлі може здійснюватися анонімно, якщо є ризик бути введеним в оману співробітниками роздрібного торговця. Однак, зазвичай, з міркувань прозорості відвідування роздрібною торгівлі повинно проводитися офіційним шляхом з зазначенням завдань та намірів. Слід також підкреслити, що в деяких країнах-членах анонімні вибірки є незаконним.

Збут продукції, як правило, спрямований на конкретні групи споживачів: виробники можуть спрямувати зусилля на великі обсяги продажу, пропонуючи недорогої продукцію, або створювати великий прибуток за рахунок продажу дорогої “дизайнерської” продукції для невеликих груп заможних клієнтів. Вважається, що на відміну від виробництва дорогої продукції з високою нормою прибутку, під час проектування та виробництва дешевої продукції можливі компроміси, які створюють ймовірність невідповідності такої продукції встановленим вимогам. Тому проведення нагляду за ринком у цьому секторі може бути ефективним заходом. Однак, слід розуміти, що престижна продукція може також виявитися невідповідною, що залежить від конкретного ринку або продукції.

Ще одним фактором, що заслуговує уваги є розподіл на ринку. Досить поширеною є ситуація, коли конкретна категорія продукції представлена на ринку невеликою кількістю торгових марок декількох виробників, а інша частина ринку представлена численними дрібними торговцями. Нагляд за ринком, спрямований на лідерів ринку, потенційно вимагає, щоб переважна більшість продукції відповідала встановленим вимогам, але, швидше за все, такі виробники ставлять відповідність своєї продукції на перше місце.

Якщо зусилля будуть спрямовані на незначні сектори ринку, то може бути виявлена значна кількість невідповідностей, однак це допоможе підвищити безпеку лише незначної частки споживачів.

5.6.2 Які підприємства повинні перевірятися?

Можливість вибору компанії для перевірок передбачає, що органу буде доступною необхідна інформація щодо учасників ринку, яка дозволить зробити відбір компаній для перевірки, враховуючи відповідні маркування, вказані в підрозділі 4.3.

Органи з нагляду за ринком працюють на конкретному ринку тривалий час і повинні володіти достатнім досвідом та інформацією щодо попередньої діяльності.

Якщо необхідна інформація відсутня, то її необхідно збирати за допомогою систематичного “огляду ринку”. Метою дослідження ринку є отримання інформації, необхідної для того, щоб зробити розумний вибір компаній, які слід перевірити. Ця мета визначає, яка інформація вимагається та як її можна здобути. Наприклад, кількість торгових марок парових прасок на європейському ринку обмежена, а тому легко можна скласти повний огляд марок і моделей виставлених на продаж. Навпаки, різноманітність (безіменних) дерев’яних головоломок така, що повний огляд отримати буде важко. В цьому випадку більш корисним буде підхід, коли, по-перше, виявляються основні імпортери і учасники ринку, а по-друге, виявляються імпортери або учасники ринку, у яких були проблеми під час попередніх перевірок.

Джерела інформації охоплюють рекламні оголошення та брошури, пошуковий сервер Google, сайти компаній, які працюють в цій галузі, споживчі організації та їхні публікації, прямі поштові розсилки тощо.

Інспектори, що працюють у певній галузі, також можуть зробити свій внесок у збирання інформації та дослідження тих ринків, з якими вони працюють.

Інше джерело інформації — це добре відомі та авторитетні асоціації виробників, чия основна мета полягає у захисті та підвищенні рівня справедливої конкуренції за рахунок ефективного контролю ринку та виявлення так званих “безбілетників”.

5.6.3 Яка продукція повинна бути відібрана: технічні характеристики продукції

Для уникнення ускладнень під час виконання та звітності нагляду за ринком важливо

чітке і точне визначення виду продукції, що є предметом перевірок. Часто намір провести перевірку відповідності конкретної продукції вимогам законодавства може призвести до значного розширення сфери перевірки, ніж передбачалося спочатку. Наприклад, якщо предметом дослідження є світильники, то інспектори, швидше за все, відбиратимуть зразки найрізноманітніших світильників: настінних і стельових, стоячих світильників, світильників з люмінесцентними лампами, з світлодіодами тощо.

Звичайно, це тільки припущення, але таке розмаїття продукції значно ускладнює перевірку. Оскільки зазначені під-категорії підпадають під дію різних стандартів, то до них повинні бути застосовані різні методи аналізу ризику та різні випробування. Пояснення результатів та звітність також будуть ускладнені. Отже, для зниження витрат на перевірку продукції і підвищення їхньої ефективності необхідно звузити сферу досліджень.

Після того, як буде прийняте рішення щодо видів продукції, відправну точку для подальшого визначення обсягу досліджень можна знайти в стандартах на цю продукцію. Багато європейських стандартів охоплюють вимоги до багатьох видів подібної продукції. В цьому випадку загальні вимоги до цілої групи продукції надаються у Чащині 1, а більш конкретні вимоги до конкретного виду продукції встановлені в окремих підрозділах.

Приклад: У частині 1 стандарту EN 60598 наведені загальні вимоги до світильників, а в частині 2 наведені вимоги до конкретних видів світильників. Частина 2 містить 25 розділів, кожен з яких встановлює вимоги до конкретного типу світильників, а саме: портативних світильників загального призначення (стандарт IEC 60598–2–4), вбудованих світильників (стандарт IEC 60598–2–2) і світильників для лікарень та інших будівель охорони здоров'я (стандарт IEC 60598–2–2:1996). Оскільки кожен розділ встановлює конкретні вимоги до кожного типу світильників, то стандарт є корисним засобом для точного визначення обсягу плану. Однак, може виявитися необхідність ще більшого обмеження обсягу плану, якщо в рамках типу необхідні різні випробування. Це дозволить уникнути ускладнень для лабораторій та збільшить витрати на етапі випробування.

Але не всі стандарти придатні для такого підходу. Горизонтальні стандарти, які встановлюють вимоги до конкретних аспектів безпеки цілого ряду продукції, мало придатні для визначення точного асортименту. Наприклад, стандарт EN 71 на іграшки встановлює комплекс горизонтальних вимог безпеки до багатьох видів іграшок, а також конкретні вимоги до підгруп іграшок. Якщо проект нагляду за ринком буде спрямований на конкретний вид іграшок, то стандарт не дасть відповідного визначення типу продукції. Однак під час вивчення стандарту можна одержати належне уявлення щодо того, як

можна обмежити обсяг проекту.

Підхід, орієнтований на ринок, є альтернативою звичайному підходу, орієнтованому на продукцію. Існують проекти нагляду за ринком, які спрямовані на визначення конкретних ризиків у широкому діапазоні споживчої продукції. Наприклад, у галузі іграшок і товарів для дітей визначений ризик удушення, який може бути викликаний одягом, іграшками та предметами інтер'єру. Підхід, який безпосередньо стосується ризиків, що можуть бути викликані споживчою продукцією, сприяє підвищенню безпеки продукції. Такі стандарти, як стандарти на іграшки, добре підходять для застосування такого підходу.

Технічні характеристики продукції повинні були подані належним чином, щоб співробітники, які беруть участь у перевірках і відборі зразків, мали чітке уявлення стосовно очікуваних результатів. Настанова для інспекторів, якою роз'яснюється сфера діяльності, може бути прикладом уникнення непорозумінь. Така настанова може також виявитися корисною для співробітників митних органів, які проводять первинний відбір продукції, як це описано в розділі 11.

5.6.4 Чи повинна продукція випробовуватися фізично або можна обмежитися перевіркою документації?

Кращий спосіб перевірки безпечності продукції та її відповідності всім юридичним вимогам — це проведення фізичних (або хімічних) випробувань. З іншого боку, такі випробування коштують дорого і забирають багато часу.

Нагляд за ринком, що ґрунтується виключно на документальних перевірках, є економічно ефективним, але тільки стосовно тієї продукції, недоліки якої можна знайти в технічній документації.

Часто обидва підходи поєднують. У такому випадку повинно визначити, які документи і фізичні властивості повинні перевірятися.

У ряді країн-членів використовуються різні підходи до перевірки документів і до

процедур контролю виробників та імпортерів. Це також буде рентабельним і, швидше за все, виявить недоліки тієї продукції, робочі процедури якої мають недоліки.

Детальна інформацію про стратегію нагляду за ринком надається в підрозділах 3.3 та 7.1.3 (стосовно документальних перевірок).

5.6.5 Документальна перевірка — декларація про відповідності або затвердження типу

Якщо документальні перевірки є частиною конкретного плану з нагляду за ринком, то необхідно вирішити, які саме документи повинні запитуватись і перевірятись. Для директив Глобального підходу це означає отримання декларації про відповідність, але орган з нагляду за ринком може запитати протоколи випробувань, затвердження типу або інші документи залежно від тих правових вимог, які повинні бути перевірені. Звичайно доступ до таких документів можна одержати тільки у суб'єкта економічної діяльності, відповідального за розміщення продукції на європейському ринку. Роздрібні торговці та (національні) дистриб'ютори юридично не зобов'язані мати такі документи.

Контрольні точки також повинні бути внесені до переліку документальних перевірок.

Якщо в документах знайдені недоліки або існують сумніви щодо того, що продукція відповідає поданим документам, то орган повинен вимагати проведення випробувань.

5.6.6 Відбираються зразки продукції випадково чи після первинної перевірки на місці?

Випадкове відбирання зразків продукції відразу дає уявлення щодо стану ринку, зокрема, рівня невідповідності. Для цього схема відбору зразків повинна бути розроблена з урахуванням таких чинників, як кількість зразків, діапазон цін, географічне охоплення вибірки, сезонність тощо. З іншого боку для випадкового відбору орган з нагляду за ринком може витратити багато ресурсів на перевірку продукції.

Альтернативно, працівник органу з нагляду за ринком може зробити первинну перевірку на місці так, щоб була відібрана тільки небезпечна продукція. Це призведе до більш ефективного використання ресурсів органом, але результат не матиме статистичного значення та забезпечить тільки обмежений зворотній зв'язок стосовно стану ринку. Результати попередніх перевірок не будуть використовуватись для початку будь-якого судового позову.

Детальну інформацію щодо стратегії документальних перевірок з нагляду за ринком наведено в розділах 3.3 і 7.1.3.

5.6.7 Чи потрібно передавати відібрані зразки продукції в лабораторію для випробувань?

Орган з нагляду за ринком може передати зразки продукції до лабораторії для проведення випробувань. Однак, це не обов'язково, а залежить від вимог законодавства, повноважень інспектора з нагляду за ринком та традицій країни-члена.

У деяких країнах-членах офіційне рішення обов'язково повинно бути підкріплене лабораторним протоколом випробувань, а в інших — інспектор з нагляду за ринком має повноваження та можливість діяти самостійно в разі виявлення серйозних і очевидних недоліків.

Традиційно в деяких країнах-членах вимагаються консультації між суб'єктами економічної діяльності та органами з нагляду за ринком. У таких випадках може бути достатнім проведення вибіркового випробування як основи для консультацій та "переговорів" щодо відповідних заходів.

5.6.8 Яким чином одержуються зразки продукції: купуються або надаються на офіційний запит органу з нагляду за ринком?

Національне законодавство і традиції часто визначають спосіб, яким відбираються зразки. У деяких країнах-членах орган з нагляду за ринком може мати юридичні повноваження відбирати зразки без оплати, а в інших законодавство вимагає, щоб

зразки були оплачені. Однак краще, навіть у першому випадку, щоб орган відійшов від цієї практики, особливо у випадку дуже недорогої продукції.

Замість того, щоб відвідувати виробника, орган може написати йому запит з проханням відправити зразки для випробувань. Це рішення повинно бути прийнятим на основі попереднього досвіду роботи з підприємством, враховуючи вартість візиту органу на підприємство. Недоліком такого способу отримання зразків, є те, що виробник може відправити тільки ті зразки, які відповідають вимогам (так звані “золоті зразки”).

5.6.9 Звіти щодо скарг споживачів та імпортерів/виробників

Будь-яке втручання органу викличе певну реакцію. Це може бути скаргою виробників (наприклад: якщо моя продукція є небезпечною, чому б не провести аналогічне дослідження продукції моїх конкурентів?) або споживачів, якщо в результаті діяльності органу активізувалась громадська думка.

За ідеальних обставин, орган повинен вирішити заздалегідь, яким чином повинні розглядатися такі скарги. (див. також розділ 6 щодо реактивного нагляду за ринком).

5.6.10 Випробування на місці (інструменти і навчання)

Опис плану містить перелік випробувань, які повинні проводитися на місці. Інспектор з нагляду за ринком може проводити на місці деякі прості випробування тих зразків продукції, які, ймовірно, не будуть відправлені для випробувань у лабораторію.

Такі випробування повинні бути описані заздалегідь, а співробітники повинні мати необхідні знання для їхнього проведення. Для цього може знадобитися проведення навчання персоналу на місцях.

Випробування на місцях детально описані в підрозділі 7.1.5 (попередній огляд з

використанням “засобів”, інструкцій та інструментів, необхідні для перевірки).

Інспектор повинен мати посвідчення службовця нагляду за ринком, а також обладнання, необхідне для відбору зразків. Наприклад, для відбору зразків продукції можуть знадобитися пакувальні матеріали, печатки та етикетки, а також спеціальні контейнери.

Конкретні плани можуть вимагати додаткового обладнання. Якщо проект охоплює випробування продукції, то повинно бути доступним необхідне обладнання. Це, наприклад, випробувальні щупи для перевірки наявності порушень у струмопровідних дротах під час електричних досліджень або шаблони для випробувань дрібних деталей іграшок (див. також підрозділ 7.1.5.3 “Іграшки”). Для контролю якості деяких з цих інструментів може вимагатися калібрування, яке потім повинно бути підтверджене нотифікованими лабораторіями.

Нарешті, необхідно з’ясувати чи необхідне індивідуальне захисне обладнання для персоналу на місцях або в лабораторіях і наскільки воно доступне.

5.6.11 Відбирання зразків і випробування в лабораторії

Орган повинен вирішити питання щодо кількості зразків, а також які випробування будуть проводитися.

Під час складання програми випробувань слід розуміти, що нагляд за ринком не є тим самим, що й оцінка відповідності. Оцінка відповідності вимагає перевірки відповідності продукції всім вимогам діючих стандартів і, якщо відповідність підтверджена, то вважається, що продукція має презумпцію відповідності.

Нагляд за ринком навпаки, перевіряє, чи є продукція небезпечною, а тому більш ефективним буде спрямувати ресурси на перевірку відповідності продукції вимогам безпеки. Крім того, перевіряються ті підприємства, продукція яких найчастіше виявляється невідповідною. Таким чином, обмежується кількість випробувань та зменшуються витрати на випробування зразків.

Звичайно, зменшення кількості випробувань не повинно тривати нескінченно; програма випробувань повинна бути розроблена таким чином, щоб тиск на суб'єктів економічної діяльності був найефективнішим. В кінцевому підсумку це вимагає свідомого вибору між “поглибленим” випробуванням декількох зразків і обмеженим випробування багатьох зразків.

Якщо безпека споживачів становить головний пріоритет, то потрібно обрати вимоги та випробування, які є найбільш актуальними для безпеки продукції. Хоча всі вимоги, встановлені стандартом, мають важливе значення, але необхідно обрати ті з них, які охоплюють найважливіші аспекти безпеки. Початковою точкою для цього може стати аналіз ризиків продукції.

Під час проведення аналізу ризиків будуть виявлені основні небезпеки та визначена їхня відносна важливість, після чого можна вирішити, на відповідність яким вимогам стандарту повинна перевірятися продукція.

Крім того, можна врахувати той факт, що деякі невідповідності є загальними, а деякі вимоги навряд чи коли-небудь порушуються. Аналіз повідомлень RAPEX, застереження щодо захисту і дані ICSMS щодо недоліків, виявлені в категорії продукції доповнюють ті дані.

Приклад: Циркулярні та зуборізні пилки мають кілька небезпек, але небезпека порізу є найважливішою. Про це свідчить статистика нещасних випадків, яка надає багато прикладів, коли оператори наносили собі шкоду, що часто призводило до втрати пальців і частин кінцівок. Гармонізований стандарт EN 61029–1:2000 “Безпека переносних електричних інструментів з приводом від електродвигуна” містить розділи, що стосуються циркулярних і зуборізних пилок, а також кілька вимог, які безпосередньо стосуються ризику порізу. Типовою вимогою є те, що всі ріжучі частини, які не беруть участі в різанні, повинні бути захищені так, щоб їх не можна було торкнутись. Захисні елементи мають бути частково зафіксовані, але, оскільки лезо має залишатись вільним, щоб дозволити перепилювання, його частина повинна бути захищена переміщуванням рукавом, до якого теж встановлені вимоги. Відповідність цим вимогам дійсно є важливим чинником безпечності продукції і вони є яскравими прикладами вимог програми випробування.

Під час складання програми випробувань потрібно проконсультуватися з лабораторією та з'ясувати чи володіє лабораторія обладнанням для проведення запропонованих випробувань, якою буде вартість та трудомісткість випробувань, а також, які можливості та наслідки будуть мати попередні умови для виконання програми.

У результаті повинна бути розроблена програма з урахуванням всіх вимог, які повинні бути введені в дію.

5.6.12 Визначення в плані схеми втручань

Після розроблення програми випробувань встановлюється чітке уявлення щодо невідповідностей, яких можна очікувати. На основі програми випробувань у поєднанні з інформацією щодо аналізу ризиків, яка вже розглядалась в підрозділі 4.2 (Пріоритетність) можна визначити схему втручання або санкції, що будуть застосовуватися в разі конкретних невідповідностей.

Очевидно, що схеми втручання, визначені для плану мають відповідати загальній політиці втручання органу, як це описано в підрозділі 3.6.1 (Політики втручання) в контексті більш широких принципів пропорційності та узгодженості.

Однак, загальна політика втручання описує рівні ризику і відповідні санкції, які будуть застосовуватися в глобальному масштабі, а в кожному конкретному випадку повинне прийматися конкретне рішення. На практиці це зводиться до визначення невідповідності конкретним вимогам стандарту і вибору тих втручань та санкцій, які доцільно буде застосувати у цьому випадку.

5.6.13 Контрольні переліки

Рекомендується складати контрольні переліки тих вимог, які повинні бути перевірені співробітниками органу з нагляду за ринком. Такі переліки допоможуть співробітникам провести правомірні випробування всієї продукції.

Результати перевірки повинні зберігатися в “архівних справах”, відкритій для кожної продукції або програми.

В цілому контрольний перелік, як правило, охоплює:

- *чітке визначення продукції: опис продукції;*
- *чітке визначення компанії, яка проходить перевірку (назва, юридична особа, адреса тощо);*
- *перевірку наявності CE-маркування;*
- *перевірку декларації про відповідність: її наявність і докладні технічні характеристики продукції, що перевіряється (за наявності);*
- *наявність технічної документації;*
- *перевірку маркування з докладними характеристиками всіх елементів маркування, які повинні бути перевірені (обов'язкове маркування, обов'язкове попередження про небезпеку тощо);*
- *будь-які додаткові вимоги, наприклад, вимоги до вимірювань, які повинні проводитися в галузі;*
- *інформацію щодо інспектора, який проводить перевірку.*

Подібна підготовка повинна бути проведена і для інших суб'єктів, що беруть участь в плані, наприклад, лабораторій, що залучаються до проведення випробувань, відділів зв'язку та адміністративних органів, які відстежують правомірність заходів.

5.6.14 Форми звітності

Опис плану може містити форми звітності, які будуть використовуватися для надання результатів випробувань. Це особливо важливо, якщо випробування проводять самі інспектори з нагляду за ринком і не може бути ніяких протоколів випробувань з будь-якої лабораторії для фіксації результатів.

Крім того, буде корисно розробити форми звітності, які будуть охоплювати результати огляду виробництва, відбірних випробувань тощо.

5.7 Випробувальні лабораторії

Під час вирішення того, які лабораторії будуть залучені до роботи за планом, необхідно розглянути ряд питань.

Деякі органи мають власне випробувальне обладнання, в той час як інші проводять випробування в комерційних випробувальних лабораторіях.

Деякі органи співробітничать з однією або декількома лабораторіями протягом тривалого періоду часу. У цьому випадку вибір лабораторії очевидний. Інші органи шукають лабораторії за доступну ціну або використовують різні лабораторії залежно від продукції, яка досліджується. У цьому випадку необхідно обговорити комерційні умови та переваги комерційних випробувальних лабораторій.

У деяких випадках (зокрема, у великих планах) було б доречним порівняти декілька випробувальних лабораторій і провести, так звані, колові випробування, коли декілька лабораторій виконують однакові випробування однакових видів продукції. Такі випробування виявляються корисними для проведення попереднього відбору зразків.

Важливо також обговорити чи повинна лабораторія бути акредитованою. Якщо лабораторія не має акредитації, орган повинен з'ясувати компетенцію лабораторії, наявне випробувальне обладнання та процедури проведення випробувань і все це детально задокументувати.

Можливо органам декількох (сусідніх) країн-членів буде вигідно співробітничати в сфері проведення випробувань. Найпростіше це зробити тоді, коли країни-члени виконують спільні проекти. Цей підхід був декілька разів застосований в галузі LVD скандинавськими країнами в співробітництві з NSS24. Найбільшою перевагою спільних випробувань є їхня економічна вигода, оскільки провести переговори щодо зниження тарифів буде легше тоді, коли велика кількість країн-членів об'єднують свої сили.

Орган може оголосити тендер (або може бути зобов'язаним це зробити) для того, щоб вибрати кращу лабораторію для плану. В цьому випадку з міркувань прозорості важливо надати опис критеріїв, яким повинні відповідати лабораторії для участі в тендері, а також критерії, за якими буде зроблений остаточний вибір.

Останнім кроком є укладання офіційної угоди з обраною випробувальною лабораторією щодо комерційних умов. Це можна розглядати як важливий етап роботи проекту, а тому він повинен бути доведений до відома керівництва і зазначений в описі проекту.

5.8 Стратегія комунікації

Опис плану повинен також визначити, яким чином планується здійснюватись обмін інформацією та зв'язок під час і після виконання плану. Це охоплює, наприклад, інформування або "попереднє оповіщення" промисловості, а також зв'язок з іншими зацікавленими сторонами (організаціями споживачів, діловими асоціаціями, широкою громадськістю), публікація результатів тощо.

Зв'язок може виконуватися декількома каналами за допомогою:

- *інформаційно-пропагандистських кампаній;*
- *інформування через Internet;*
- *зв'язку з асоціаціями споживачів до і під час реалізації планів;*
- *засобів масової інформації;*
- *зустрічей та конференцій з зацікавленими сторонами;*
- *прямих поштових розсилок.*

Цільове використання цих каналів також повинне розглядатися під час планування.

5.9 Співробітництво з зацікавленими сторонами

Плани нагляду за ринком викликають інтерес серед багатьох інших організацій та

зацікавлених сторін. Завчасне виявлення зацікавлених сторін допоможе встановити хороші відносини з ними, що буде мати важливе значення для результатів плану. В описі проекту повинно бути зазначено, які організації, яким чином і коли будуть брати участь у роботі проекту і чи буде їхня участь виходити за рамки отримання загальної інформації від органу з нагляду за ринком.

Типовими зацікавленими сторонами є бізнес-асоціації, які залучаються для забезпечення загальної підтримки плану, Європейська Комісія для проектів з європейським виміром і політичною ієрархією, якщо проект пов'язаний з делікатними питаннями.

Прикладами співробітництва з зацікавленими сторонами є:

– *перехресно-кордонне співробітництво з іншими країнами-членами;*

– *національне співробітництво з іншими правовими органами;*

– *зв'язок з зацікавленими сторонами або іншими органами;*

– *співробітництво з бізнес-асоціаціями та асоціаціями споживачів;*

– *співробітництво з митними органами.*

Співробітництво може використовувати канали зв'язку, які описані в попередньому параграфі.

5.10 Внутрішній зв'язок

Проект плану бажано обговорити з персоналом, який бере участь у плані. Залежно від плану до участі в дискусії повинні бути залучені інспектори, персонал лабораторій та відділів зв'язку. Іноді може бути корисно залучити юридичні відділи та адміністративні відомства, відповідальні за юридичний супровід.

Проект плану повинен бути детально розглянутий. Теми, які мають бути обговорені, охоплюють:

a) для інспекторів

–□ *рекомендації щодо проекту і відповідних контрольних списків;*

–□ *політика втручання;*

–□ *придатність обладнання;*

–□ *прозорість огляду та відбору зразків;*

–□ *впровадження подальших заходів.*

Крім того, повинна бути обговорена потреба додаткового навчання.

b) для лабораторії:

– лабораторні програми і процедури;

– вимоги до інформації.

Всі залучені сторони повинні бути поінформовані та мати можливість висловити свою думку щодо часового графіка плану з метою переконання, що запропонований графік може бути виконаним. Політика втручання, комунікаційні аспекти та подальші заходи також становлять інтерес для всіх залучених сторін.

Основна мета такої зустрічі — це усвідомлення того, що кожен її учасник знає свій очікуваний внесок, врегулювання всіх непорозумінь та нечіткостей у контрольних переліках, керівництві та процедурах і узгодження можливих етапів проекту. Це також дозволяє уточнити проект плану.

Взагалі організаційні роботи з нагляду за ринком виконують добре освічені вищі посадові особи. Але для належного виконання необхідно постійне спілкування з усіма верствами співробітників, які беруть участь у плані, а також для встановлення зворотного зв'язку.

Інспектори розуміють проблеми, з якими вони можуть зіткнутися під час інспекції та лабораторних досліджень, а тому потрібно провести детальний аналіз зворотного зв'язку, оскільки це дозволить уникнути непередбачуваних перешкод на будь-якому етапі плану і тим самим сприятиме належному його виконанню.

5.11 Затвердження проекту плану

Проект плану повинен бути офіційно затвердженим. Офіційне затвердження з боку керівництва надасть підтримку проектній команді та буде сприяти впровадженню плану.

Зазвичай інспектори, юристи чи інженери пропонують проекти, які потім опрацьовуються керівником і затверджуються директором. Кілька країн-членів також мають консультативні ради або ради, які повинні затвердити проекти, що перевищують задані обмеження.

Як правило, план підготовлений відділом з нагляду за ринком потім подається до консультативного комітету з нагляду за ринком для отримання зауважень і порад. Після цього план буде коригуватися залежно від реакції з боку комітету та подаватися вищому керівництву для остаточного затвердження.

Далі буде...